

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 22. avgusta 1883.

O b s e g: Oznanilo o delitvi premij v denarju in priznanskih diplom za kobile in žebice, katera delitev se bo vršila na Kranjskem za leto 1883. — Kako ravnati, da se pridela bolj debelo in lepo sadje. — O koristi gozda, oziroma potratí lesa. — Pomoček zoper kokanje kokoši. — Naznanilo. — Potovanje cesarjevo po Kranjskem. (Dalje.) — Spomini na veliko slavlansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Cerkev Jezusovega Srca v Ljubljani. — Podoba (povest). (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Oznanilo

o delitvi premij v denarju in priznanskih diplom za kobile in žebice, katera delitev se bo vršila na Kranjskem za leto 1883.

Na Kranjskem se bo za leto 1883. vršila delitev cesarskih premij v c. k. cekinih in v srebrnih svetinjah, kakor tudi delitev priznanskih diplom: a) za kobile z žebetom, b) za mlade kobile, c) za žebice v čveterih konkurznih postajah, ki so spodaj imenovane:

V Ribnici za politični okraj Kočevje 3. septembra 1883.

V Šentjerneji za politične okraje Krško, Rudolfovo in Črnomelj 5. septembra 1883.

Na Vrhniki za politične okraje Litija, ljubljanska okolica, Logatec, Postojna in mesto Ljubljana 7. septembra 1883.

V Kranji za politične okraje Kranj, Radolice in Kamnik 10. septembra 1883.

V vsaki konkurzni postaji se začne delitev premij v imenovanih dnevih ob devetih predpoldne.

Za to delitev premij veljajo sledeče uredbe, katere so se naravnale po pravilih, ki za to veljajo, s privolitvijo c. kr. ministerstva za poljedelstvo z ozirom na posebne razmere te dežele.

1. Splošne uredbe.

1. Delitev premij se bode vršila v vsaki konkurzni postaji po posebni premijski komisiji pod vodstvom predstojnika dotične politične okrajne oblastnije kot predsednika; ta komisija obstoji iz enega poslanca državnega žebčarstva, potem iz dveh poslancev odseka za konjerejo c. kr. kmetijske družbe, poslednjič iz c. kr. deželnega živinskega zdravnika ali živinskega žebčarskega z dravnika, eventuelno iz dotičnega okrajnega živinskega zdravnika.

2. Kot premije se bodo delili c. kr. cekini in srebrne medalije.

Ako bi se kdo odpovedal gori imenovanih premij, se mu bodo namesto teh premij podelile priznanske diplome z imenom rejca, s kratkim popisom premiranega konja in z opazko, da se je premije odpovedal.

3. Premije se izročujejo rejcu premirane živine precej od premijske komisije proti prejemnemu listu.

II. Posebne določbe.

A. Za kobile z žebetom, B. mlade kobile, C. žebice.

1. V Kranji utegnejo za premijo prositi samo kobile z žebetom, mlade kobile in žebice noriškega plemena, v drugih postajah ni zaradi plemena nobene omejitve.

ad A.

2. Za premijo utegnejo prositi kobile z žebetom samo od svojega spolnjenega četrtega leta više, brez omejitve na kako najvišjo starost, dokler so zdrave, dobro rejene, imajo na sebi lastnosti dobrih kobil plemenjic in imajo s seboj lepo žebe, ki še sesa, ali je uže odstavljeno. Pri sicer enaki kakošnosti pa imajo mlajše kobile prednost pred starejšimi.

3. Premija se sme kobilam z žebetom le takrat prisoditi: a) ako je žebe od cesarskega ali licenciranega privatnega žebca, in se to dokaže s postavno (legalno) pripustnico; b) ako se prinese od župana narejeno in od pristojne politične okrajne oblastnije potrjeno spričevalo, ter se s tem dokaže, da je pripeljana kobila z žebetom uže prej, ko je žebeta storila, last bila tega gospodarja, ki za premijo prosi.

4. Zaradi tega, da je katera kobila z žebetom uže v prejšnjih letih prejela eno ali več premij, ona ni izkljenjena, da bi ne smela za naprej več premije dobiti.

ad B.

5. Za premijo utegnejo prositi mlade kobile v 4. in 5. letu svoje starosti, ter smejo le tedaj premijo dobiti:

a) če so ubrejene od cesarskega ali licenciranega privatnega žebca, in se to dokaže s postavno (legalno) pripustnico;

b) če je kobila najmanj eno leto uže v posesti tistega, ki za premijo prosi, in če se to dokaže po spričevalu župana, katero je potrjeno od pristojne politične okrajne oblastnije.

6. Mlade kobile, katere so kakor take enkrat premijo dobile, utegnejo prihodnjič premijo dobiti samo kot kobile z žebetom, če imajo lepo žebe, katero še sesa ali je uže odstavljeno.

ad C.

7. Za premijo utegnejo prositi lepe žebice po spolenem prvem in drugem letu, če so dobro rejene in če po rasti svojega trupla obetajo, da se bodo za naprej dobro razvile in odgojile.

8. Do premij imajo posestniki takih žebic le takrat pravico, če se s postavno pripustnico dokaže, da so te žebice od cesarskega in licenciranega privatnega žebca plemenjaka, in se dokaže po spričevalu županovem, od pristojne politične okrajne gosposke potrjenem, da so jih posestniki sami izredili.

ad A., B. in C.

9. Kobilam z žebetom, mladim kobilam in žebicam, kater utegnejo za premijo prositi, se bode v vsaki konkurzni postaji delilo od premijske komisije:

- a) Kobilam z žebetom, ki še sesá, eno darilo po 7 cekinov, eno darilo po 5 cekinov, eno darilo po 4 cekine in eno darilo po 3 cekine, potem dve srebrni medaliji;
- b) mladim kobilam eno darilo po 5 cekinov, eno darilo po 4 cekine in eno po 3 cekine, potem 2 srebrni medaliji;
- c) žebicam tri darila po 2 cekina in dve srebrni medaliji.

Skupaj 148 c. k. cekinov in 24 srebrnih medalij.

Konečna opazka.

Posestniki triletnih, za pleme sposobnih žebcev se pozivajo, da naj jih o priliki premiranja pripeljejo pred komisijo v ta namen, da se zapišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti.

Premijska komisija ima tudi pravico, visokemu c. k. ministerstvu za poljedelstvo nasvetovati licencirane privatne žebce za podporščino.

Od c. kr. deželne vlade za Kranjsko.

V Ljubljani 6. junija 1883.

Kako ravnati, da se pridelala bolj debelo in lepo sadje.

Kdor sadja ne potrebuje v drug namen, kakor da ga porabi pri svoji domači družini, bodisi frišno ali suho, ta se navadno prav malo briga za lepoto sadja, ampak le gleda, da pridelala mnogo vsakovrstnega sadja.

Druga je pri pravih prijateljih sadjereje, pri onih, ki poskušajo, kako pridelati lepšega sadja, posebno pa pri sadjerejih, kateri navadno v mesta prodajajo lepše sadje, in kateri vedó, da se pri sadji boljše vrste cena zeló povikša, kolikor lepše in debeleje je sadje.

Znano je, da zdravo, krepko rastoče drevo lepše sadje rodi, kakor bolešno ali sicer hirajoče drevo. Zato je prvi čist naraven pripomoček za pridelovanje lepega sadja vse ono, kar podpira in pospešuje rast sadnega drevja in kar odstranjuje njegove različne bolezni; v to vrsto pripomočkov spada: okopavanje in gnojenje prsti krog drevesa, preganjanje miši in družega mrčesa, ovijanje deblov s slamo, beljenje z apnom, mazanje drevesnih ran z vročim ali mrzlim kotranom, strganje mahú in stare kože, privezavanje mladih in podpiranje starejih sadnih dreves, otesavanje snega z dreves, obrezavanje suhih ali pregostih vej itd.

Dalje je gotovo, da redilna moč drevesa, katera je omejena, ne more izrediti veliko število sadja tako lepega, kakor manje število, zato je sadje pri enako rodovitnem drevesu toliko večje in lepše, kolikor menj

ima izrediti sadja. Naraven pripomoček lepšega sadja pridelati je tedaj, preobilno sadje pred zrelostjo obrati, potem je ostalo sadje gotovo lepše in debeleje.

Tudi listje sadnega drevesa potrebuje živeža, zato nekateri sadju pomagajo k večji lepoti in debelosti s tem, da odstranijo sadno perje.

In tako je znanih še več takih sredstev za umetno debeljenje sadja. Med temi pa omenjamo le še enega priporočanega po znanem nemškem sadjerejcu Lukasu. Ta piše po lastnih skušnjah, da se priporoča za umetno debeljenje sadja ono ravnanje, katero se po pravici priporoča za debeljenje sadja: prepranje drevesne kože podolgoma. Ako se prešibkemu drevesu po deblu z ostrim nožem podolgoma koža prereže, tedaj se drevesni sok bolj obrača na ranjene dele drevesa, to se bolj redi, zaceli rane in namen sadjerejcev je dosežen. — Za debeljenje sadja priporoča Lukas prav to ravnanje. Koža one vejice, na kateri je sad, precepi se od sadu doli nekaj čez prvo rogovilo vejice na vsaki strani enkrat, sokovi drevesa se bolj stekajo proti oni vejici in sad izredí se skoraj do polovice večje debelosti, kakor sicer. Pa, ako se hoče namen popolnem doseči, treba je vejico podpirati ali privezati, sicer se odlomi vejica ali celó veja in namesto dobička ima človek škodo. — To ravnanje se ne dá obračati in rabiti v veliki meri, ampak za prirejo nekaterih kosov posebne vrste, kateri se potem odlikujejo memo družega sadja iste vrste po posebni, nenavadni velikosti. — Pa skušnje so potrdile, da se ta namen po tej poti dobro doseže. Drevesu postreči z dobro prstjo in pa s tem, da se odvzame preobilno sadje itd., mora se se ve da pridružiti onemu pripomočku.

O koristi gozda, oziroma potрати lesa.

Znane so nam družine, obstoječe iz 8 do 10 ljudi, katere po gorah stanujejo. Slabe hišice, katere so si večidel same zgradile, so njih borno stanovanje. Razun male peščene njivice zraven hišice nimajo družega premoženja. Gospodarji hodijo drugam delat, da si prislužijo po 40—50 kr. na dan in s tem naj preživé veliko družino svojo. In enakih družin s hišicami in brez njih je v Avstriji na sto tisoče. Vsi ti prebivajo blizo gozdov.

S 40—50 kr. na dan, kar pa le poleti traja, očetje takih družin ne bi mogli preživeti obile družine, ko bi iz bližnjega gozda ne dobivali izdatne pomoči. Enaki gospodarji se dadó porabiti v gozdu pri kuhanji oglja, napravi drv za dom in prodaj. Les za svoje potrebe dobé ves iz gozda. Odraščeni in manjši otroci in stareje ženske nabirajo jagode, maline in druga zelišča, za kar skupijo denar. Ko so si malo opomogli, kupijo si par ovac ali kravo, katera zopet življenje le iz gozda dobiva.

V novejšem času so se pa gozdi silno posekali in od enakih hiš, katere so še pred 20 leti tik gozda stale, daleč v gore pomaknili. Bati se je toraj, da zginejo gozdi po gorah in toliko tisoč revnih ljudi zgubi živež. In vse te družine se bodo morale na škodo državi izseliti!

Uže zaradi teh nesrečnih ljudi morale bi grajščine, soseske in posamezni gospodarji z gozdom varčno ravnati. Kdor pa vé, kako barbarično se dandanes gozdi sekajo, odpadki drevja v gozdih puščajo, da segnijo doma na ognjiščih skoro noč in dan po en meter dolga frišna polena žgejo, za rajkije na tisoče mladih hoj in bukev vniči, pastirji za gajželnike veliko drevja pokvarijo in se za mnogovrstne svečanosti po neumnosti najlepši les jemlje, se mora s strahom od takega početja obrniti.